

Prikazi Reviews Revues

Садашњи тренутак музеја и музеологије у Србији у анализи Љиљане Гавриловић

У издању Етнографског института Српске академије наука и уметности (САНУ), објављена је књига *О политикама, идентитетима и друге музејске приче* (Посебна издања - књига 65, Београд 2009. стр. 201), ауторке Љиљане Гавриловић, више научне сараднице Етнографског института САНУ. Ради се о објављивању резултата истраживања ауторке која се континуирано бави питањима савремене музеологије и музејске праксе, пре свега у Србији. На првом месту у питању је проблематика етномузеологије, али не само ње – теме које се покрећу и проблеми који се дискутују односе се на широко поље репрезентације и концептуализације културе кроз музејски дискурс и његов однос према идентитету/идентитетима у савременим друштвима. Теме које обрађује ова монографија увелико излазе из музејских атрија: ауторка заправо дискутује о савременом друштву и култури и њиховим карактеристикама, интерпретирајући музејску призму кроз коју се они преламају и манифестују.

Ова књига представља наставак изучавања ауторке из домена антропологије и музеологије. Пресек ове две парадигме, у овом делу, посебно је значајан за читаоце из ове две хуманистичке и друштвене дисциплине

имајући у виду све већу конвергенцију између домаће етнологије/антропологије и музеологије, пре свега етнологије, која је све очигледнија последњих година у Србији.

Ради се о једном од ретких монографских издања која су изникла из рецентног стручног фокуса српске академске етнологије/антропологије на музејску праксу (који се већином остваривао кроз издавање научних чланака и зборника радова). Заправо, највећи део новије научне продукције произашле из етнолошко-музејског фокуса у нас и јест дело Љиљане Гавриловић, и то преко њених досадашњих монографија и радова, зборника *Музеји у Србији: започето путовање* чији је она коуредник, поново покренутог часописа *Музеји* чији је главни и одговорни уредник, итд. Књига на око 200 страница текста дискутује о неколико важних питања домаће и светске музеологије и науке о култури: након уводних поглавља (*О прошлости и будућности* и *Сакупљена стварност*), расправља се о конструкцији различитих идентитета кроз музеје различитих врста/циљева (поглавља *Ко сам ја? Музеј у потрази за "нашим" идентитетом*, и *Слике завичаја, слике баштине: Heimat музеји, "етно"-простори и еко-музеји*), те (ре)конфигурацији простора и времена кроз музејски дискурс (*Лепота традиционалних места: физички и сви остали простори* и *Заустављено време: преобликовање традиционалне сва-*

кодневице у поновљени празник). Следе поглавља која представљају и дискутују конкретне музејске политике интерпретације, репрезентације и "креације" (*Супермен у Србији, или камење и идентитет, О истини и толеранцији: креатори и креирани, Продавци идеја: скривено лице музејског маркетинга и Сајбер музеји: алат за заштиту баштинe*), те на крају списак извора и литературе те опширан резиме на енглеском језику.

Крајем двадесетог века у свету долази до постепене промене музејске парадигме која је тек парцијално окрзнула музеје у нашој земљи, што је додатно условљено и стагнацијом музеологије у Србији, те ауторка наводи да континуирано образовање, јасна стратегија развоја и стручна периодика у овој области готово да не постоје. С обзиром на то да је већина музејских установа у Србији настала у ери и духу романтизма, они су представљали интегрални део (националних) политичких пројеката, а парадигма музеја као "чуvara идентитета", и то идентитета схваћеног као трајне, непроменљиве и "територијализоване" категорије, и даље је снажна у нас. Иако се музеји готово по правилу баве прошлошћу, дискутабилан је начин презентовања те прошлости, односно, како Љиљана Гавриловић наводи "ово је био живот у прошлости, мишљење на начин давно минулих времена, концепт *света* и *свети* давно већ напуштен у реалном, не-музејском животу."

Помаци ипак постоје: феномен "Ноћи музеја" показује да се музеји све више окрећу потребама публике уместо пројектованом моделу музеја, а неколике рецентне поставке и у Београду и у унутрашњости померају границе у домаћој музејској пракси. Ауторка се тако осврће на неколико новијих по-

ставки у нашим музејима: као позитивне помаке она истиче нове сталне поставке Народног музеја у Зрењанину, Народног музеја у Ваљеву, изложбу "Ми смо здраво што и вама желимо" (Народни музеј Крушевац) и "Мода у Чачку шездесетих" (Народни музеј у Чачку), те модернизоване експозиције музеја у Новом Саду, Зајечару итд. Наравно, и поред иновација, и даље су присутни и одређени недостаци, те тако ауторка примећује да се у појединим поставкама избегава приказивање историјских епоха у којима је Србија била под континуираном страном влашћу, трансформације градова из турских у савремена насеља, избегавање приказивања мултиетничке и мултикултурне историје, те периода након Другог светског рата.

Целокупна монографија, теоријски и методолошки добро финансирана, не представља пак само теоријско-интерпретативни трактат, већ и сложену целину партикуларних студија случаја које циљају на конкретне помаке у, пре свега, домаћој музејској пракси, те како ауторка наводи: "реч је о садашњости и могућим корацима у будућност... Биће речи о концептуализацији музејске стварности и њеним (могућим) повезаностима са стварношћу ван музеја." Ауторка позива и на бављење историјом музеологије у нас, но верује да ће то бити истински могуће "тек онда када музеји направе озбиљан корак ка садашњости и постану оно што су постали у свету ван наших државних граница: оруђе друштвене критике и истински замајак социјалне и економске промене."

Срђан Радовић

Етнографски институт САНУ,
Београд
srdjan@europe.com